

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 13178/18

Slavica BURMAZOVIĆ / TÜRKİYE

Başkan

Egidijus Kūris,

Hakimler

Darian Pavli,

Peeter Roosma

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), 8 Eylül 2020 tarihinde Komite halinde toplanarak, yukarıda belirtilen 9 Mart 2018 tarihli başvuruyu, davalı Hükümet tarafından sunulan görüşler ile başvuran tarafından bunlara cevaben sunulan görüşleri ve davaya müdahil taraf sıfatıyla katılan Sırp Cumhuriyeti tarafından sunulan görüşleri dikkate alarak, gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2020. Bu gayriresmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAY VE OLGULAR

1. Başvuran Slavica Burmazović, Sırp vatandaşı olup, 1977 doğumludur ve Belgrad'da ikamet etmektedir. Başvuran, Mahkeme önünde Belgrad Barosuna bağlı Avukat K. Savović tarafından temsil edilmiştir.

2. Türk Hükümeti (“Hükümet”) kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

A. Davanın Koşulları

3. Davanın kendine özgü koşulları, taraflarca ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir:

4. Başvuran, Türk vatandaşı E.S.Y. ile olan evlilik dışı ilişkisi sonucunda doğan üç çocuğun annesidir. Çocuklar A.Y., E.Y. ve T.Y., sırasıyla 2004, 2005 ve 2011 yıllarında doğmuşlardır.

5. E.S.Y. ve çocuklar, 18 Ağustos 2015 tarihinde Türkiye'ye gitmişler ve bir daha geri dönmemişlerdir. Ardından Sırp Adalet Bakanlığı, Türk makamlarına başvurarak, Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yönlerine Dair Lahey Sözleşmesi (“Lahey Sözleşmesi”) uyarınca, çocukların ülkelerine geri gönderilmelerini talep etmiştir.

6. Türkiye Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (“Genel Müdürlük”), 6 Aralık 2015 tarihinde, Mersin Cumhuriyet Savcılığına (“Cumhuriyet savcısı”) gönderdiği üzerinde “çok acil” ibaresi taşıyan ve Lahey Sözleşmesi'nin 7. maddesine atıfta bulunulan bir yazıyla, çocukların yerinin tespit edilmesini ve izlerinin kaybedilmemesi için gerekli tedbirlerin alınmasını talep etmiştir. Genel Müdürlük ayrıca, çocukların babasının, neden çocukları Türkiye'de tuttuğunu açıklaması için savcılığa çağrılmasını talep etmiştir. Genel Müdürlük, babanın çocukların geri gönderilmesini kabul etmesi halinde, kendisine ivedilikle bilgi

verilmesini talep etmiştir. Son olarak, özellikle Lahey Sözleşmesi'nin 11. maddesi ve 5717 sayılı Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yön ve Kapsamına Dair Kanun'un ("5717 sayılı Kanun") 9. maddesi bakımından atılması gereken adımların dikkate alınmasını istemiştir.

7. Polis, 4 Ocak 2016 tarihinde E.S.Y.'nin ikamet adresine gitmiştir. Burada çocukların iyi koşullarda yaşadıklarına, okul kayıtlı olduklarına ve anneleriyle düzenli olarak görüntülü iletişim halinde olduklarına dair bir tutanak düzenlenmiştir.

8. Sırp Adalet Bakanlığı, 11 Ocak 2016 tarihinde, Türkiye'deki merkezi makamdan, çocukların korunması için gerekli tedbirlerin alınmasını talep etmiştir.

9. Cumhuriyet savcısı, 9 Şubat 2016 tarihinde, çocukların esas ikamet adreslerine geri gönderilmeleri talebiyle, Mersin Aile Mahkemesine ("Aile Mahkemesi") başvurmuştur. Cumhuriyet savcısı ayrıca, çocukların bulunduğu yerin değiştirilememesi için 5717 sayılı Kanun'un 24. maddesi gereğince gerekli tedbirlerin alınması talebinde bulunmuştur. Cumhuriyet savcısı, özellikle çocukların dönüşüne kadar ve çocukların geri gönderilmesinin reddedilmesi durumunda ihtilaf konusu karar kesinleşene kadar yurt dışına çıkış yasağı getirilmesini talep etmiştir. Cumhuriyet savcısı ayrıca, dava konusunun altı hafta içinde incelenmesini gerektiren Lahey Sözleşmesi'nin 11. maddesinin dikkate alınmasını talep etmiştir.

10. Aile Mahkemesi, aynı gün, 5717 sayılı Kanun'un 24. maddesine dayanarak, çocukların babalarının izni olmaksızın yurt dışına çıkışlarının yasaklanmasına ilişkin bir ihtiyati tedbir alınmasına karar vermiştir.

11. Cumhuriyet Savcısı, 29 Şubat 2016 tarihinde, Aile Mahkemesinden, diğer tedbirlerin yanı sıra, annenin yurt dışında yaşadığını dikkate alarak, anne ile çocuklar arasında kişisel ilişkilerin nasıl kurulacağına karar vermesini talep etmiştir. Cumhuriyet savcısı ayrıca, yurt dışına çıkışı yasaklayan kararın, koşulsuz olarak formüle edilecek şekilde gözden geçirilmesini talep etmiştir.

12. Aile Mahkemesi, 2 Mart 2016 tarihinde daha önce vermiş olduğu ihtiyati tedbir kararlarını iptal ederek, aşağıda belirtilen önleyici tedbirlerin alınmasına karar vermiştir: - yargılama sonuçlanan kadar çocukların yurt dışına çıkışının yasaklanması; - yurt dışına çıkış yasağına ilişkin kararın, bütün sınır kapılarına dağıtılması amacıyla Mersin Cumhuriyet Savcılığına ve Mersin Emniyet Müdürlüğüne gönderilmesi; - anne ile çocuklar arasındaki kişisel ilişkilerin Cuma akşamı saat 17.00'dan Pazar saat 18.00'a kadar ve Çarşamba günleri 9.00 - 18.00 saatleri arasında kısıtlanması; - babanın, anne ile çocuklar arasındaki kişisel ilişkilere müdahale edebilecek her türlü davranıştan kaçınması gerektiği konusunda uyarılması.

13. Aile Mahkemesi, 9 Mart 2016 tarihinde, çocukların Sırbistan'a annelerinin yanına gönderilmesine ilişkin bir karar vermiştir.

14. Başvuranın, kızlarından birinin kendisini aradığını ve babalarının onları dövdüğünü, video kaydına aldığını ve onları Suriye'de satmakla tehdit ettiğini söylediğini bildirmesi üzerine, polis 12 Mart 2016 tarihinde E.S.Y.'nin evine gitmiştir. Polis memurları, ilgilinin evine gittiklerinde, çocukların televizyon izlediğine ve dövüldüklerine veya bir gerginlik olduğuna ilişkin hiçbir durum bulunmadığına dair tutanak düzenlemişlerdir. Diğer taraftan çocukların babası da kendisine isnat edilen fiilleri inkâr etmiştir.

15. Cumhuriyet savcısı, 15 Mart 2016 tarihinde, İl Emniyet Müdürlüğüne, Lahey Sözleşmesi gereğince çocukların annesine teslim edilmesine karar verildiğini bildirmiştir. Cumhuriyet savcısı, çocukların babaları tarafından dövüldüğü bilgisine atıfta bulunarak, ayrıca, bu bağlamda da soruşturma yürütülmesini talep etmiştir.

16. Çocukların babası, 1 Nisan 2016 tarihinde, çocukların geri gönderilmesine ilişkin olarak Aile Mahkemesi tarafından verilen karara karşı temyiz başvurusunda bulunmuştur.

17. Cumhuriyet savcısı aynı gün, Aile Mahkemesine gönderdiği bir yazıyla, özellikle çocukların yurt dışına çıkışının yasaklanmasına ilişkin

kararının nihai karara kadar geçerli olmasına karar verildiğini ancak babanın çocuklarını Suriye'ye götüreceğine dair endişelerin bulunduğunu vurgulayarak, Aile Mahkemesinden, şu hususları talep etmiştir: – (geri gönderilmelerine karar verilmesi durumunda) çocukların gönderilmesine kadar geçerli olacak şekilde yurt dışına çıkış yasağına karar verilmesini; - (geri gönderilmelerinin reddedilmesi durumunda) nihai kararın verileceği tarihe kadar geçerli olacak şekilde yurt dışına çıkış yasağına karar verilmesini; – yurt dışına çıkış yasağına ilişkin olarak verilecek tüm kararların sınır kapılarına bildirilmesi.

18. Mersin Cumhuriyet Savcılığına, 18 Nisan 2016 tarihli bir yazıyla, başvuranın çocukları görmek amacıyla Türkiye'ye gelmek istediği ancak eski sevgilisinden korktuğu bildirilmiştir. Dolayısıyla başvuran, seyahati sırasında güvenliğinin ve çocuklarını görebilmesine ilişkin koşulların sağlanmasını talep etmiştir.

19. Cumhuriyet savcısı, 25 Mayıs 2016 tarihinde, İl Emniyet Müdürlüğüne gönderdiği bir yazıyla, başvuranın çocuklarını görebilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını talep etmiştir. Cumhuriyet savcısı özellikle, Lahey Sözleşmesi'nin 7. maddesinin b) fıkrası uyarınca annenin güvenliğinin sağlanmasını ve çocukların izinin kaybedilmemesi için gerekli tedbirlerin alınmasını istemiştir.

20. Yargıtay, 26 Mayıs 2016 tarihinde, Aile Mahkemesinin çocukların geri gönderilmesine ilişkin kararını onamıştır.

21. E.S.Y., 30 Haziran 2016 tarihinde, bu karara karşı karar düzeltme talebinde bulunmuştur.

22. Cumhuriyet savcısı, 28 Temmuz 2016 tarihli yazıyla, Şanlıurfa Cumhuriyet Savcılığına, Sırbistan Büyükelçiliğine göre, başvuranın çocuklarının ve babalarının Suriye'de olma ihtimalinin bulunduğunu bildirmiştir. Bu yazıda ayrıca, çocukların üvey annesinin, çocukların Şanlıurfa'da bulunduğu dair bir beyanına atıfta bulunulmuştur. Bu sebeple, Cumhuriyet savcısı, çocukların bulunduğu yerin tespit edilmesi için

araştırmalar yapılmasına, babanın şüpheli sıfatıyla ifadesinin alınmasına ve çocukların yerlerinin tespit edilmesi durumunda, gerekli koruma tedbirlerinin ivedilikle alınmasına karar vermiştir. Çocukların kayıtlı görüldüğü okullarda araştırmalar yapılmış ve ilgili kişilerin ifadeleri alınmıştır. Cumhuriyet savcısı ayrıca, 81 ilin emniyet müdürlükleri tarafından otel, hastane ve okulların araştırılmasını talep etmiştir.

23. Genel Müdürlük, 17 Ekim 2016 tarihli bir yazıyla, Dışişleri Bakanlığı Konsolosluk İşleri Genel Müdürlüğüne, başvuranın Türkiye'yi ziyaret etmeyi planladığını belirtmiştir. Bu yazıda şu hususlar açıklanmıştır: – yapılan araştırmalar çocukların yerinin bulunmasına imkân vermemiştir; – 81 ilin emniyet müdürlüklerine çocukların aranması için talimat verilmiştir; – babanın Ağrı-Gürbulak sınır kapısından ülkeyi terk ettiği anlaşılmış ancak çocukların yurt dışına çıktığına dair herhangi bir ize rastlanmamıştır. Genel Müdürlük, başvuranın Türkiye'ye gelmesi durumunda, çocuklarını göremeyeceği sonucuna varmıştır.

24. Mersin Asliye Ceza Mahkemesi, 10 Kasım 2016 tarihinde, E.S.Y.'nin ifadesinin alınmasının ardından serbest bırakılmasına karar vererek, E.S.Y. hakkında bir yakalama emri çıkarmıştır.

25. Yargıtay, 15 Kasım 2016 tarihinde, E.S.Y. tarafından sunulan karar düzeltme talebini reddetmiştir.

26. Cumhuriyet savcısı, 25 Kasım 2016 tarihinde, Lahey Sözleşmesi'nin 7. maddesinde bildirilen yükümlülüklerine atıfta bulunarak, Aile Mahkemesinden, çocuklarla ilgili yurt dışına çıkma yasağı tedbirlerinin annelerine teslim edilene kadar geçerli olmasına karar verilmesini talep etmiştir.

27. Aile Mahkemesi, 7 Aralık 2016 tarihinde, Cumhuriyet savcısına, 5717 sayılı Kanun'un 24. maddesi uyarınca daha önce verilen bir karar gereğince, başvuranın çocuklarının yurt dışına çıkışının yasaklanmasına karar verildiğini ve bu kararın halen geçerli olduğunu bildirmiştir.

28. Genel Müdürlük, 16 Aralık 2016 tarihinde, aşağıda yer alan yazıyı Sırp Adalet Bakanlığına fakslamıştır:

“ (...)

Yukarıda adı geçen çocukların iade talebine istinaden, Mersin 1. Aile Mahkemesinin çocukların Sırbistan'a geri gönderilmesine ilişkin kararının kesinleştiğini sizlere bildirmek isteriz. Nihai kararın bir nüshası, kesinleştirme tutanağı ile birlikte Türkçe olarak tarafınıza, yazı ekinde gönderilmiştir.

Türk Hukuku kapsamındaki icra usullerine ilişkin standart prosedürler, 5717 sayılı “Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yönleri ve Kapsamı Hakkında Kanun'da” yer almaktadır.

Bu kanununun 18. maddesine göre, “Çocuğun iadesi ve erişim haklarının kullanılmasına ilişkin nihai kararlar, önceden herhangi bir icra emri bildirilmeksizin uygulanır.”

23. maddeye göre; çocuğun iade ve erişim haklarına ilişkin kararların icrası yoluyla teslim edilmesi, ancak başvuru sahibinin veya başvuru sahibi tarafından tayin edilen kişi veya kurum görevlisinin huzurunda gerçekleştirilebilir.

Bu nedenle, başvuru sahibi icra sürecini istediği zaman kendisi veya avukatı aracılığıyla başlatabilir. Merkezi Makamın icra aşamasına mutlaka dâhil olması gerekmez.

Baba çocukları gönüllü olarak [iade etmezse], nihai karar, cebri icra yoluyla uygulanabilir. Bunun sağlanması için başvuru sahibi veya avukatı, çocuğun bulunduğu yerde bulunan İcra Müdürlüğüne başvurmalı ve yazılı bir başvuru formu doldurmalıdır. Çocuğu kaçıran ebeveyn yoksa veya bulunamazsa, nihai karar [onun] yokluğunda uygulanır. Çocuğu kaçıran ebeveyn, İcra Müdürlüğünün talep etmesi durumunda çocuğun bulunabileceği yerleri göstermelidir. Bu yerlere cebren girilebilir.

Bunun yanı sıra, çocukların nerede olduğu henüz tespit edilememiştir. Ancak hem Türkiye İçişleri Bakanlığının hem de Mersin Cumhuriyet Savcılığının çocukların yerini tespit etmek ve üç çocuğun Sırbistan'a iadesi kararını uygulamak için çalışmalarını sürdürdüklerini bildirmek isteriz.

(...)”

29. Başvuran, 26 Aralık 2016 tarihli bir yazıyla, Genel Müdürlükten, çocukların iadesine ilişkin kararın icrasını talep etmiştir. Başvuran özellikle,

çocuklarının bulunduğu yeri bilmediğini, altı aydan beri onları görmediğini, babalarının onları sakladığını ancak yerinin tespit edilmesi ve çocukların geri gönderilmesine ilişkin kararın icrası mümkün olacak şekilde sosyal ağlarda oldukça aktif olduğunu belirtmiştir. Başvuran ayrıca, E.S.Y.'den korktuğunu ve dolayısıyla Türkiye'ye gelemediğini ancak çocukların teslim edilmesi için Sırp Büyükelçiliğinden bir kişiye vekâlet verdiğini beyan etmiştir. Sırp Adalet Bakanlığı, ertesini gün Genel Müdürlüğe gönderdiği bir yazıyla, çocukların geri gönderilmesine ilişkin kararının icra edilmesini talep etmiştir.

30. Cumhuriyet savcılığı, 6 Ocak 2017 tarihinde, Aile Mahkemesinden, çocukların annelerine iadesine ilişkin işlemler tamamlanana kadar yurt dışına çıkmalarının yasaklanmasına karar verilmesini talep etmiştir. Aile Mahkemesi aynı gün, çocukların geri gönderilmesine ilişkin davada verilen geçici yurt dışına çıkış yasağının, esas hakkındaki kararın kesinleştiği 15 Kasım 2016 tarihinde sona erdiğini tespit etmiştir. Mahkeme, çocukların teslim edilmesine ilişkin işlemlerin tamamlanacağı tarihe kadar geçerli olan, yeni bir yurt dışına çıkış yasağına karar verilmesine ilişkin talebi haklı bulmuştur. Bu karar, Cumhuriyet savcılığı tarafından Pasaport Şubesine bildirilmiştir.

31. Cumhuriyet savcısı, 12 Ocak 2017 tarihinde, Pasaport Şube Müdürlüğüne ilettiği bir yazıyla, çocukların çifte vatandaş olduğunun ve bu koşul dikkate alınarak, yurt dışına çıkış yasağına ilişkin tedbirlerin alınması gerektiğinin sınır kapılarına bildirilmesini talep etmiştir.

32. Genel Müdürlük, Sırp Adalet Bakanlığına gönderdiği 6 Mart 2017 tarihli yazısında, özellikle aşağıdaki hususları belirtmiştir:

“ (...)

16 Kasım 2016 ve 9 Ocak 2017 tarihli yazılarımızda sizlere bildirdiğimiz gibi, eğer baba çocukları gönüllü olarak [iade etmezse], nihai karar cebren uygulanabilir. Başvuru sahibinin veya avukatın, çocukların bulunduğu yerde bulunan İcra Müdürlüğüne başvurması ve yazılı başvuru formunu doldurması gerekmektedir. Çocuğu kaçırana ebeveyn mevcut değilse veya bulunamazsa, nihai karar onun yokluğunda uygulanır.

BURMAZOVIĆ/TÜRKİYE KARARI

Çocuğu kaçıran ebeveyn, İcra Müdürlüğünün talep etmesi durumunda çocukların olabilecekleri yerleri göstermelidir. Bu yerlere cebren girilebilir.

Bununla birlikte, babayı ve çocukları bulma çabaları hala devam etmektedir ve baba ile çocukların nerede olduğu henüz [tespit edilememiştir].

(...).”

33. Genel Müdürlük, 29 Mart 2017 tarihinde, Sırp Adalet Bakanlığına ivedi ibareli bir yazı göndermiştir; bu yazıda, başvuranın, bizzat veya avukatı aracılığıyla, çocukların bulunduğu ilin icra müdürlüğüne başvurarak, icra işlemini başlatabileceğini yinelemiştir. Genel Müdürlük, Türk Merkezi Makamının icra aşamasına müdahalede bulunmadığını belirtmiştir.

34. İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığına gönderdiği 31 Mart 2017 tarihli yazıyla, Sırp Merkezi Makamı tarafından 29 Mart 2017 tarihinde bildirilen bilgiye göre, baba ve çocukların, Türkmenistan’a gitmek için Sabiha Gökçen Havalimanında (İstanbul) buldukları sırada bir fotoğraf çekildiklerini ve sınır kapılarından doğrulama yapıldığını bildirmiştir. Sınır kapılarından alınan bilgilere göre, baba 25 Temmuz 2016 tarihinde yurt dışına çıkmıştır ve geri dönmemiştir, çocukların yurt dışına çıktığına dair herhangi bir ize rastlanmamıştır.

35. Genel Müdürlük, Sırp Adalet Bakanlığına gönderdiği 7 Nisan 2017 tarihli yazıyla, başvuranın, bizzat veya avukatı aracılığıyla, çocukların bulunduğu ilin icra müdürlüğüne başvurarak, icra işlemini başlatabileceğini ve Türk Merkezi Makamının icra aşamasına müdahalede bulunmadığını yinelemiştir. Bu yazıda ayrıca, çocukların ülkeyi terk ettiğine dair hiçbir unsur bulunmadığı belirtilmiştir.

36. Sırp Büyükelçiliği, 12 Nisan 2017 tarihinde, Türk Dışişleri Bakanlığına, başvuranın, çocuklarıyla iletişim kurduğunu ve çocukların kendisine Türkiye’de olduklarını söylediklerini iddia ettiğini bildirmiştir. Başvuran, aynı gün Sırp Adalet Bakanlığı aracılığıyla, Genel Müdürlükten, çocukların iade edilmesine ilişkin kararın icra edilmesini talep etmiştir.

37. Genel Müdürlük, 14 ve 27 Nisan 2017 tarihlerinde, Sırp Adalet Bakanlığına, çocukların yerinin tespit edilemediğine ve yurt dışına çıktıklarına dair hiçbir tespitte bulunulmadığına dair bilgi vermiştir.

38. Mersin Valiliği İl Milli eğitim Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğüne gönderdiği 4 Mayıs 2017 tarihli yazıyla, çocukların Mersin ili sınırları içerisinde okula kaydedilmediğini, ancak başvuranın oğlunun Tahran'daki Türk Büyükelçiliğinin İlkokuluna kayıtlı görüldüğünü bildirmiştir. Bu bilgi üzerine, Adalet Bakanlığı, 30 Mayıs 2017 tarihinde, bu bağlamda bilgi almak amacıyla, Konsolosluk İşleri Genel Müdürlüğüne başvurmuştur.

39. Sırp Adalet Bakanlığı, 15 Haziran 2017 tarihinde, Genel Müdürlükten, çocukların iadesine ilişkin kararın icra edilmesini talep etmiştir. Sırp Adalet Bakanlığı, 23 Kasım 2017 tarihinde, Türk Adalet Bakanlığına, başvuranın çocukların resimlerine ulaştığını, çocukların Türkiye'de bulunduğunu ve babalarının Birleşik Arap Emirlikleri'nde olduğunu bildirmiş ve çocukların babaları hakkında bir Interpol dosyası düzenlendiğini belirtmiştir.

40. İçişleri Bakanlığı nezdinde Emniyet Genel Müdürlüğü, 12 Aralık 2017 tarihinde, Adalet Bakanlığına, çocukların Tahran'da bir Türk okuluna kayıtlı olduklarını bildirmiş ve bu bağlamda bilgi alınmasını talep etmiştir.

41. İçişleri Bakanlığı, 19 Ocak 2018 tarihinde, Adalet Bakanlığına, Sırp Interpol birimlerinden gelen bir bilgiye göre, E.S.Y.'nin ve aranan çocukların Mersin'de olduklarını bildirmiştir.

42. İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığına gönderdiği 14 Mayıs 2018 tarihli bir yazıda, ne aranan çocukların ne de babalarının Mersin'de bulunamadıklarını bildirmiştir. Ayrıca bu yazıda, yine İl Emniyet Müdürlüğü'nün E.S.Y.'nin erkek kardeşi ile iletişime geçtiği ve ilgilinin, E.S.Y.'nin İran'da veya Irak'ta bulunduğunu beyan ettiği belirtilmiştir.

43. Başvuranın avukatı, davanın esasına ilişkin olarak sunduğu görüşlerde, Mahkemeye, müvekkilinin sosyal medya aracılığıyla çocuklarıyla iletişim kurduğunu, çocuklarının babalarıyla birlikte Tahran'da

yaşadıklarını öğrendiğini ve çocuklarıyla görüşmek için 10 Ocak 2019 tarihinde Tahran'a gittiğini bildirmiştir. Başvuranın avukatı diğer taraftan, Mahkemeye, İran ve Sırbistan Dışişleri Bakanlıkları arasında varılan uzlaşmanın ardından, başvuranın üç çocuğunun da 29 Ekim 2019 tarihinde İran'dan Sırbistan'a döndüğünü bildirmiştir.

B. İlgili İç Hukuk ve Uluslararası Hukuk

44. 4 Aralık 2007 tarihinde yürürlüğe giren 22 Kasım 2007 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yön ve Kapsamına Dair 5717 sayılı Kanunda, Lahey Sözleşmesi'nin hükümlerinin uygulanabilmesi için izlenecek ilkeler ve usul tanımlanmıştır.

45. 25 Ekim 1980 tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Vechelerine Dair Lahey Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri, özellikle *Maumousseau ve Washington/Fransa* (no. 39388/05, § 43, 6 Aralık 2007) kararında belirtilmiştir.

46. Mahkeme, Türk Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu koşullarının, *Hasan Uzun/Türkiye* (No. 10755/13, 30 Nisan 2013) kararında açıklandığını belirtmektedir.

ŞİKÂyetler

47. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesini ileri sürerek, çocukların iadesine ilişkin kararın 15 Kasım 2016 tarihinde kesinleştiğini ve bağlayıcı hale geldiğini ve kararın icrasını talep etmesine rağmen, ulusal makamların çocuklarının bulunduğu yeri kesin olarak tespit etmek ve çocukları kendisine teslim etmek amacıyla gerekli tedbirleri almadıklarını iddia etmektedir. Başvuran, davasının makul sürede görülmediğini, dolayısıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

48. Başvuran, Sözleşme'nin 8. maddesine dayanarak, ulusal makamlar tarafından çocukların Sırbistan'daki ikamet adreslerine geri

gönderilmelerinin ve Mersin Aile Mahkemesi'nin verdiği kararın icra edilmesinin sağlanmaması sebebiyle, aile hayatına saygı hakkının ihlalinden şikâyetçidir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

49. Başvuran Sözleşme'nin 6 ve 8. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

50. Davaya konu olayların hukuki nitelendirmesi hakkında yetkili merci olarak Mahkeme, başvuranlar veya hükümetler tarafından yapılan hukuki nitelendirmenin kendisini bağlamadığını hatırlatmaktadır. Mahkeme, *jura novit curia (hâkim hukuku kendiliğinden uygular)* ilkesi gereğince, örneğin şikâyetleri, tarafların ileri sürmediği bir madde ya da paragraf açısından incelemiştir. Bir şikâyet sadece ileri sürülen gerekçeler veya hak iddialarına göre değil, içerdiği olay ve olgulara göre nitelendirilir (*Radomilja ve diğerleri/Hırvatistan* [BD], no. 37685/10 ve 22768/12, § 126, 20 Mart 2018 ve *Berktaç/Türkiye*, no. 22493/93, § 167, 1 Mart 2001).

51. Mahkeme, somut olayda başvuranın çocuklarının Sırbistan'a geri gönderilmesine yönelik bir dizi idari ve adli başvuruda bulunduğunu ve bu bağlamda iade talebini haklı bulan ulusal mahkemeler tarafından verilen yargı kararlarının icra edilememesinden şikâyet ettiğini gözlemlemektedir. Başvuran, ulusal makamları, çocuklarının kaybolmasını önlenmesi ve yerlerinin tespit edilmesi için gerekli tüm tedbirleri almamakla suçlamaktadır.

52. Mahkeme bu bağlamda, ebeveynlerle çocuklar arasındaki kişisel bağlarla ilgili ihtilaflar konusundaki şikâyetlerin, Sözleşme'nin 8. maddesi anlamında "aile hayatı" alanına girdiğini hatırlatmaktadır (diğer birçok karar arasında bk. *Maire/Portekiz*, no. 48206/99, § 68, AİHM 2003VII). Mahkeme,

Sözleşme'nin 8. maddesinin, müdahale tedbirleri alınmasına yol açan sürecin hakkaniyete uygun olmasını ve Devletin ilgili ebeveyn ve çocukların bir araya gelmesine yönelik tedbirler almasını gerektirdiğini hatırlatarak (özellikle *Zavřel/Çek Cumhuriyeti*, no. 14044/05, § 32, 18 Ocak 2007 ve *Karoussiotis/Portekiz*, no. 23205/08, § 55, AİHM 2011 (özetler)), somut olayın koşullarında, başvuranın şikâyetlerinin sadece Sözleşme'nin 8. maddesi açısından incelenmesi gerektiği kanaatindedir (benzer bir yaklaşım için özellikle bk. *Özmen/Türkiye*, no. 28110/08, § 83 ve bu kararda yer alan atıflar, 4 Aralık 2012).

Sözleşme'nin 8. maddesi aşağıdaki gibidir:

“1. Herkes özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir (...)

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve (...) başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.

”

A. Tarafların İddiaları

1. Hükümetin İddiaları

a) Başvurunun Kabul Edilebilirliği Hakkında

53. Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle, Mahkemeyi mevcut başvuruyu reddetmeye davet etmektedir. Hükümet her şeyden önce, başvuranın çocukların iade edilemesine ilişkin kararın icra sürecini başlatmadığını ileri sürmektedir. Türk Merkezi Makamının birçok ısrarcı mektubuna ve verdiği açıklayıcı bilgilere rağmen, ne başvuran ne de avukatı bu süreci başlatmamıştır. Hükümet, Türk Merkezi Makamının birçok defa bu süreci kendisinin başlatamayacağını belirttiğini ve icra sürecinin başlatılabilmesi için başvuranın veya avukatının yetkili makama başvuruda bulunması gerektiği konusunda ısrar ettiğinin altını çizmektedir.

54. Hükümet ardından, başvuranın Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabileceğini ancak bunu yapmadığını iddia etmektedir. Hükümet, çocuk kaçırmanın hukuki yönleriyle ilgili olarak Anayasa Mahkemesi tarafından son zamanlarda verilen kararlara atıfta bulunarak (diğer kararlar arasında bk. *Cem Ramazan Ninek*, no. 2015/13760), Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun, makul başarı olanakları sunduğunu ve başvuranın şikâyetine uygun bir başvuru yolu teşkil ettiğini ileri sürmektedir. Hükümet, ek görüşlerinde Mahkeme içtihatlarına atıfta bulunarak (*Hollanda/İrlanda, Independent News ve Media ve Independent Newspapers Ireland Limited/İrlanda, Mirazovic/Bosna-Hersek ve Hasan Uzun/Türkiye*), ayrıca Mahkemenin defalarca, iç hukuk tarafından sunulan korumanın kapsamını test etmenin başvurana düştüğünü belirttiğini ileri sürmektedir. Diğer taraftan Hükümet, Anayasa Mahkemesinin İngilizce olarak erişilebilen bir İnternet sitesine sahip olduğunu ve burada bireysel başvurulara ilişkin gereklilik ve usullerin açıklandığını vurgulamaktadır. Ayrıca bu İnternet sitesinde Anayasa Mahkemesi ve bireysel başvuru yolu hakkında birçok kılavuz bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi nezdinde bir telafi elde etmek isteyen herkes, adli yardım talep edebilmekte ve yargılama gider ve masraflarından muaf tutulabilmektedir. Hükümete göre, başvuranın Anayasa Mahkemesine başvurunun etkinliği ve erişilebilirliğine ilişkin söylemleri (aşağıdaki 62. paragraf) gerçeği yansıtmamaktadır.

55. Son olarak Hükümet, başvuranın E.S.Y. hakkında suç duyurusunda bulunabileceğini ancak bunu da yapmadığını iddia etmektedir.

b) Esas Hakkında

56. Hükümet, Lahey Sözleşmesi ve 5717 sayılı Kanun tarafından öngörülen bütün işlemlerin uygulandığını iddia etmektedir. Hükümet, ulusal makamların adli sürecin başından itibaren, çocukların kaçırılmasını engellemek için gerekli tedbirleri aldıklarını ileri sürmektedir: Aile Mahkemesinin ayrıca çocukların geçici olarak yurt dışına çıkışını

yasakladığını belirtmektedir. Başvuranın her şikâyeti, Sırp makamları tarafından iletilen her bilgi incelenmiş ve yürütülen soruşturmalarda bu bilgilere yer verilmiştir.

57. Hükümet diğer taraftan, Cumhuriyet savcısının E.S.Y. hakkında bir ceza davası başlattığının ve bir yakalama emri çıkarttığının altını çizmektedir. Türk makamlarının, çocukların İran’da bulunduğu bilgisini alır almaz, Sırp meslektaşlarını bilgilendirdiklerini belirtmektedir. Hükümet ayrıca, Lahey Sözleşmesi’nin 12. maddesi gereğince, “talepte bulunulan devletin adli veya idari makamının, çocuğun başka bir Devlete götürüldüğüne inanıyor ise, davayı askıya alabileceğini veya çocuğun geri dönmesi talebinin reddedebileceğini” ileri sürmektedir. Bu sebeple somut olayda, Türk makamları, çocukların iadesine ilişkin talebi reddetmemişler, aksine ulusal düzeyde bir soruşturma yürütmüşlerdir ve E.S.Y. hakkında çıkarılan yakalama emri halen geçerlidir.

58. Hükümet ayrıca, açılan davaların başvuranın istediği şekilde sonuçlanmamı olması ve başvuranın istediği sonucu elde edememiş olmasının, makamların pasif kaldığını veya Lahey Sözleşmesi veya Sözleşme’den doğan yükümlülüklerini yerine getirmediğini ya da diğer taraftan, iade süreci boyunca alınan tedbirlerin yetersiz olduğunu göstermediğinin altını çizmektedir. Hükümet, iade talebinin dikkatle ve ivedilikle ve çocuklarının yerinin tespit edilmesi için alınan tedbirlerle detaylı olarak incelendiğini ileri sürmektedir. Hükümet atılan adımlar bakımından makamlar açısından her türlü ihmal olasılığını reddetmekte ve Mahkemeyi, Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmaya davet etmektedir.

59. Hükümet, ek görüşlerinde, uluslararası hukukta devletlerin ülkesellik ve egemenlik ilkeleri gereğince, Türkiye’nin başka bir egemen devletin topraklarında zorlayıcı tedbirler alamayacağını vurgulamaktadır. Çocukların İran dışına çıkarılmasına ilişkin bir talep, Türkiye’nin yargı yetkisi alanına girmemektedir. Çocukların şu anda ikamet ettiği devletin

yetkili makamına başvurmak ve var olan anlaşma ilişkileri veya geleneksel uygulamalar bağlamında adımların atılmasını talep etmek başvurana düşmektedir.

2. Başvuranın İddiaları

a) Kabul Edilebilirlik Hakkında

60. Başvuran, Hükümetin iç hukuk yollarının tüketilmediğine dair itirazına karşı çıkmaktadır. Başvuran, Lahey Sözleşmesi'ne atıfta bulunmakta (6. madde) ve tüm davalarının Sırp ve Türk merkezi makamları aracılığıyla yürütüldüğünü iddia etmektedir. Başvuran, bu yoldan haklarının (ve çocuklarının haklarının) makul bir süre içerisinde, daha etkili şekilde korunabileceğini düşündüğünü, oysaki durumun bu şekilde gelişmediğini ileri sürmektedir.

61. Başvuran, Lahey Sözleşmesi'ne taraf bir devletin başlıca yükümlülüklerinden birinin, mevzuatla ilgili genel nitelikli bilgileri ibraz etmek olduğunu iddia etmektedir. Başvuran, Hükümetin atıfta bulunduğu icra süreciyle ilgili olarak, icra talebinin çocukların ikamet ettiği yerin yetkili makamına sunulmuş olması gerektiğini ileri sürmektedir. Hâlbuki söz konusu tarihte çocukların bulunduğu yer henüz bilinmemekteydi ve kendisine, başvurusunu kime ve nasıl sunması gerektiğine dair herhangi bir bilgi verilmemiştir. Başvuran yine de merkezi makama, Aile Mahkemesinin kararının icra talebini sunduğunu ileri sürmektedir. Başvurana göre, kendisinin icra talebini yetkili makama sunmadığı tespit edilse bile, Türk Merkezi Makamının (talebi aldıktan sonra ve yardım etme amacıyla), bu talebi icra sürecinin başlatılabilmesi için yetkili makama iletmiş olması gerekirdi. Diğer taraftan başvuran, Hükümetin, adli yardımdan ve bir avukatlık hizmetinden faydalanabileceğine ilişkin söylemlerine itiraz etmektedir.

62. Başvuran, Anayasa Mahkemesine başvurmadığı iddiasıyla ilgili olarak, bu mahkeme önünde bir başvuruda bulunabileceğine dair kendisine gerekli bilgilendirmenin yapılmadığını ileri sürmektedir. Başvuran ayrıca, bu başvurunun sadece konuşmayı veya yazmayı bilmediği Türkçe dilinde yapılabildiğini iddia etmektedir. Başvuran, Anayasa Mahkemesi önünde görülecek sürecin, ücretsiz olmadığını ve bu hizmetlerin *ücretsiz olarak (pro bono)* sağlanmaması durumunda da, maddi durumunun, kendisine, bir tercüman veya avukat tutma imkânı tanımadığını ileri sürmektedir. Başvuran diğer taraftan, Hükümetin, mevcut davada söz konusu haklar bakımından, Anayasa Mahkemesine sunulacak bir başvurunun etkili ve zorunlu bir başvuru yolu teşkil ettiğine dair delil göstermediğini belirtmektedir. Başvuran bu bağlamda, Hükümetin, Anayasa Mahkemesinin resmi sitesinde yer almayan bir kararını keyfi olarak göstermekle yetindiğinin altını çizmektedir. Dolayısıyla başvuranın, davanın esası hakkında detaylı bilgi sahibi olma veya bu bağlamda daha ayrıntılı yorum yapma imkânı olmamıştır. Başvuran, detaylı bir açıklama yapılmaksızın veya görüş bildirmeksizin, Anayasa Mahkemesine yapılan başvurunun, *tek başına (per se)* etkili bir hukuk yolu olarak değerlendirilemeyeceğini ileri sürmektedir.

63. Başvuran üstelik Hükümetin ileri sürdüğü ceza davasının, etkili bir başvuru yolu teşkil etmeyeceğini, zira çocuklarının zaten Türkiye'den ayrıldığını iddia etmektedir. Bu sebeple başvuran sadece çocuklarının kendisine geri dönmelerini istediğini, E.S.Y. hakkında yapılacak bir suç duyurusunun bunu elde etmesine imkân tanımayacağını belirtmektedir.

b) Esas Hakkında

64. Başvuran, çocukların, Tahran'da bulunan Türkiye Büyükelçiliği binasında yer alan Türk okuluna kayıtlı olduklarını iddia etmektedir. Başvurana göre, Milli Eğitim Bakanlığı çocuklarının bu okulda bulunduğunu gözardı edemez. Başvuran buradan, Hükümetin de bu bilgiye sahip olması gerektiği sonucuna varmıştır. Başvuran, ulusal makamlar tarafından

E.S.Y.’nin ve çocuklarının bulunması için yürütülen tüm işlemlerin, zaten başarısızlıkla sonuçlandığını, zira çocukların yasa dışı olarak Türkiye’yi terk ettiğini ve İran’da yaşadıklarını belirtmektedir.

65. Başvurana göre, Türk Hükümeti sadece çocuklarının yurt dışına çıkarılmasını engellemekte başarısız olmamış, aynı zamanda onların yerinin tespit edilmesi için gerekli bütün tedbirleri almamıştır. Başvurana göre, Türk Büyükelçiliği Türk yargı sisteminin yetki alanına girmektedir ve bu sebeple Hükümet, Lahey Sözleşmesi bağlamında yükümlülüklerini yerine getirme ve çocukların iadesini sağlamak için gerekli adımları atma imkânına sahip olmuştur.

66. Üstelik ulusal makamlar, çocukların İran’da bulunduğundan haberdar edildikleri halde, çocukların bulunduğu yerin tam olarak adresini büyükelçilikten talep etmemişlerdir. Başvurana göre, Devlet, aile hayatının korunmasına ilişkin yükümlülüğünü yerine getirmemiştir.

3. Müdahil Tarafın Görüşleri

67. Sırp Hükümeti, Mahkeme içtihatlarına atıfta bulunarak (*Ignaccolo-Zenide/Romanya*, no. 31679/96, §§ 93, 94 ve 95, AİHM 2001 ve *Hromadka ve Hromadkova/Rusya*, no. 22909/10, §§ 151-152, 11 Aralık 2014), Mahkemeyi, davayı Türkiye tarafından onaylanan Lahey Sözleşmesi’ni dikkate alarak değerlendirmeye davet etmektedir. Sırp Hükümeti, çocukların Sırbistan’dan Türkiye’ye haksız şekilde getirildikleri tarihten, iade sürecinin başlatılmasına kadar en azından bir yıl geçtiğini gözlemlemektedir. Sırp hükümeti ayrıca, çocukların velayetinin Belgrad Mahkemesi tarafından 2015 yılının Ekim ayında başvurana verildiğini, Türk makamlarının sorumluluğu altında bulunan çocukların ivedilikle Sırbistan’a geri gönderilmiş olmaları gerektiğini belirtmektedir.

68. Sırp Hükümetine göre, makamlar tarafından alınan aile hayatına saygı hakkına etkili şekilde riayet etmek için tedbirler, “otomatik ve basmakalıp” olmak yerine daha çok “uygun ve yeterli” tedbirler olmalıydı

(*Giorgioni/İtalya*, no. 43299/12, § 75 ve 15, 15 Eylül 2016). Somut olayda sadece yurt dışına çıkma yasağına karar verilmiş, böylece çocuklar, onları zaten kaçırdığı bilinen babalarıyla yaşamaya devam etmişlerdir. Diğer taraftan, Sırp Hükümeti, Mahkemeyi, Türk Hükümeti ile İran İslâm Cumhuriyeti arasında hukuki ve cezai davalarla ilgili olarak bir işbirliği anlaşmasının bulunduğu hususunu dikkate almaya davet etmektedir. Bu anlaşmanın 4. maddesi gereğince, taraf devletler arasındaki karşılıklı adli yardım, usule ilişkin kararların uygulanmasını gerektirmektedir. Sırp Hükümeti, davalı Devletin çocukların iadesini sağlayabilecek bütün uygun, yeterli ve etkin tedbirleri almadığı kanaatindedir. Sırp Hükümeti özellikle, baba ve çocukların Türkiye'yi terk ettiğinin tespit edilmesi için geçen zamanı vurgulamaktadır. Çocukların Tahran'da bulunduğu Türk makamlarına 7 Haziran 2017 tarihinde bildirilmiş olmasına rağmen, Türk makamları, iade kararının icra edilmesi için İran makamlarının adli yardımını talep etmemişlerdir. Bu ülke ile yapılan anlaşma gereğince öngörülen tedbirlerin hiçbiri, alınmamıştır; bu durum, Mahkeme içtihatlarında gecikme sebebi olarak değerlendirilen, altı aydan daha uzun bir atalet sürecini teşkil etmektedir.

B. Mahkemenin Değerlendirmesi

69. Mahkeme, kendisine hakkında başvuruda bulunmak istediğimiz şikâyetin, öncelikle özünde yetkili ulusal mahkemeler önünde iç hukuk tarafından belirlenen şekillerde ve sürelerde ileri sürülmüş olması gerektiğini hatırlatmaktadır (diğer kararlar arasında bk. *Cardot/Fransa*, 19 Mart 1991, § 34, A Serisi, no. 200). Mahkeme somut olayda, başvuranın, Lahey Sözleşmesi'nin hükümlerine dayanarak, çocuklarının kendisine geri gönderilmesini talep etmek amacıyla ulusal makamlara başvurduğunu gözlemlemektedir. Başvuran ayrıca, Sırp ve Türk merkezi makamları

aracılığıyla, çocuklarının bulunması ve lehinde verilen kararın icra edilebilmesi için ulusal makamların yardımını talep etmiştir.

70. Mahkeme bu bağlamda, Hükümetin, öncelikle başvuruları çocuklarının geri gönderilmesine ilişkin kararın icrasını talep etmemekle suçladığını gözlemlemektedir. Bununla birlikte, mevcut davanın koşullarında, Mahkeme, başvuranın merkezi makam aracılığıyla, ihtilaf konusu kararın icrasını talep ettiğini ve kendisi ve çocukların ikamet ettiği Devletin merkezi makamı tarafından atılan adımların tamamının, bu kararı icra etmeyi amaçladığını gözlemlemektedir (yukarıdaki 29, 36 ve 39 paragraflar). Üstelik şüphesiz, başvuranın çocuklarının nerede olduğunu bilmediğinden, kararın icrası için hangi makamla iletişime geçmesi gerektiğini önceden bilmesi mümkün değildir. Bu durumda, Mahkeme, çocukların halen bulunamamış olmaları sebebiyle, icra sürecini başlatmanın, başvurana şikâyetleri bakımından uygun bir telafi elde etmesine imkân tanıyacağına ikna olmamıştır. Bu sebeple, Mahkeme, mevcut davanın koşullarında, her hâlükârda başvuranın davasını görüldüğü mahkemeye sunduğu şikâyetlerini Anayasa Mahkemesine sunmadığının açıkça tespit edilmesi sebebiyle, ne başvuranın iç hukuk tarafından belirlenen şekillere göre icra sürecini başlatmadığı ne de bu hukuk yolunun dava koşullarında etkili bir hukuk yolu teşkil edip etmeyeceği konularında karar vermesinin gerekli olmadığı kanaatinde dir.

71. Bu bağlamda Mahkeme, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunu, *Hasan Uzun/Türkiye* ((k.k.), no. 10755/13, §§ 25-27, 30 Nisan 2013) davası kapsamında incelediğini hatırlatmaktadır. Bu başvuru yolunun başlıca yönlerinin incelenmesi sonucunda, Mahkeme, söz konusu başvuru yolunun ilke olarak Sözleşme'ye ilişkin şikâyetleri için uygun telafi olanakları teşkil etmediğini söylemeye imkân veren herhangi bir unsurun bulunmadığı kanaatine varmıştır. Mahkeme, bu korumanın sınırlarını test etmenin, mağdur olduğu kanaatine varan kişiye düştüğü sonucuna varmıştır (*ibidem*, § 69). Bu sebeple, Mahkeme, birçok defa başvuruların bu başvuru yolunu

kullanmamış olmaları sebebiyle, iç hukuk yolları tüketilmediği gerekçesiyle başvuruların kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (diğer birçok karar arasında *Özkan/Türkiye* (k.k.), no. 28745/11, 1 Ekim 2013, *Leyla Zana/Türkiye* (k.k.), no. 58756/09, 1 Ekim 2013, *Schmick/Türkiye* (k.k.), no. 25963/14, 7 Nisan 2015, *X/Türkiye* (k.k.), no. 61042/14, 19 Mayıs 2015, *Duran/Türkiye* (k.k.), no. 79599/13, 19 Mayıs 2015 ve *Berker/Türkiye* (k.k.), no. 54769/13, 20 Ekim 2015).

72. Mahkeme ayrıca, çocuk iadesine ilişkin bir yargı davası kapsamında Anayasa Mahkemesinin verdiği ve ulusal makamların Lahey Sözleşmesi'nin hükümlerini yorumlama ve uygulama konusundaki eksiklikleri tespit ettiği bir karar bakımından, aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna varıldığını ve dolayısıyla Sözleşme tarafından korunan bir hakkın açıkça ihlal edildiğine karar verildiğini vurgulamaktadır (*Cerny/Türkiye* (k.k.) [Komite], no. 11379/16, 18 Aralık 2018).

73. Mahkeme diğer taraftan, Sözleşme tarafından oluşturulan koruma mekanizmasının ulusal insan haklarını koruma mekanizmalarına göre ikincil bir nitelik teşkil etmesinin çok önemli olduğunu hatırlatmaktadır. Mahkemenin görevi, Sözleşmeciler Devletlerin Sözleşme bağlamında yükümlülüklerine riayet edip etmediklerini denetlemektir. Mahkeme, Sözleşme tarafından korunan temel hak ve özgürlüklere ulusal düzeyde riayet edilip edilmediğini ve bunların korunup korunmadığını denetlemekle yükümlü olan Sözleşmeciler Devletlerin yerine kendisini koyamaz, koymamalıdır. Dolayısıyla iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralı, bu koruma mekanizmasının işleyişinin kaçınılmaz bir kısmını teşkil etmektedir. Devletler iç hukuk düzenlerinde durumu telafi etme imkânı kendilerine verilmeksizin, fiillerini uluslararası bir kuruluş önünde savunmak zorunda değildir. Bir Devlete karşı yöneltilen şikâyetlerle ilgili olarak Mahkemenin denetim yetkisinden faydalanmak isteyen kişiler, öncelikle bu devletin hukuk sisteminin sunduğu başvuru yollarını tüketmekle yükümlüdür (*Demopolous/Türkiye* (k.k.) [BD], no. 46113/99, 3843/02, 13751/02,

13466/03, 10200/04, 14163/04, 19993/04 ve 21819/04, § 69, AİHM–2010). Üstelik temel hakların Anayasa ile korunduğu bir hukuk düzeninde, bu korumanın kapsamını kanıtlamak şikâyetçi kişiye düşmektedir, zira söz konusu kişi, ulusal mahkemelere, yorumlama yoluyla bu hakların değerlendirilmesi imkanını vermelidir (*Vučković ve diğerleri/Sırbistan* (ilk itiraz) [BD], no. 17153/11 ve diğer 29 başvuru, § 84, 25 Mart 2014).

74. Mahkeme somut olayda, başvuran tarafından Anayasa Mahkemesine başvurmamasına ilişkin olarak ileri sürülen gerekçeleri kaydetmektedir (yukarıdaki 62. paragraf). Mahkeme bu bağlamda, her şeyden önce, Türk Anayasa Mahkemesinin İngilizce dilinde erişilebilir bir İnternet sitesine sahip olduğunu, burada bireysel başvuru hakkında bilgilerin bulunduğunu gözlemlemektedir. Mahkeme ardından, başvuranın iddialarının, bu mahkemeye başvurmamasını veya Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru yolunun kendisi için erişilebilir olmadığını ya da herhangi bir yasal işlemin doğasında bulunan basit usul gerekliliklerinin ötesine geçen engeller teşkil ettiğini haklı göstermek için yeterli olmadığı kanaatine varmaktadır. Mahkeme, yukarıda belirtilenler ışığında, söz konusu başvuru yolunun başvuranın şikâyetlerine uygun bir telafi sağlayamayacağını ve makul başarı olanakları sunmadığının belirtilmesine imkân veren herhangi bir unsur bulunmadığı kanaatindedir. Sonuç olarak Mahkeme, başvuruların Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuş olması gerektiği, ancak bu hukuk yolunu tüketmedikleri kanısındadır.

75. Dolayısıyla, Mahkeme, Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4. maddesi uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle, başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

BURMAZOVIĆ/TÜRKİYE KARARI

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 1 Ekim 2020 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Egidijus Kūris
Başkan